

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 245/03-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti A. B., bytom P., zastúpenej advokátom JUDr. J. I., N. Z., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 58/03 (pôvodne pod sp. zn. 6 Cb 160/00), za účasti Okresného súdu Pezinok, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 58/03 (pôvodne pod sp. zn. 6 Cb 160/00) p o r u š e n é n e b o l o .

2. A. B. n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

3. A. B. n e p r i z n á v a úhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 245/03 zo 17. decembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. B., bytom P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 58/03 (pôvodne pod sp. zn. 6 Cb 160/00).

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že 27. septembra 2000 podala sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu okresnému súdu žalobu o vydanie veci podľa § 126 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) Podľa sťažovateľky napriek tomu, že od podania žaloby ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu prešli takmer tri roky, dosiaľ nedošlo k žiadnemu úkonu smerujúcemu k príprave a k prerokovaniu návrhu.

Listom z 18. decembra 2002 podala sťažovateľka sťažnosť na prietahy v konaní Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), ktoré ju 29. októbra 2003 odstúpilo predsedníčke Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). V odpovedi na túto sťažnosť z 28. januára 2004 predsedníčka krajského súdu konštatovala, že sťažnosť je čiastočne dôvodná, keďže „... v predmetnej veci došlo k objektívnym prietahom v období od 21. 12. 2001 do 12. 9. 2002“, t. j. v čase, keď bol spis postúpený krajskému súdu (poznámka ústavného súdu).

Sťažovateľka okrem toho, že sa domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo v napadnutom konaní porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ďalej

žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu pokračovať v konaní bez ďalších prietáhov a aby jej priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3071/04 doručeným ústavnému súdu 9. marca 2004, v ktorom si osvojil vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. U. ako svoje vyjadrenie. Zákonná sudkyňa v tomto vyjadrení z 23. februára 2004 podala túto chronológiu úkonov okresného súdu od 27. septembra 2000: „*V právnej veci sťažovateľky bol podaný návrh o vydanie 108 149 litrov vína v štruktúre 89 959 litrov bieleho, 18 190 litrov červeného, ktorý došiel tunajšiemu súdu 27. 9. 2000.*

Podaním z 23. 7. 2001 došlým tunajšiemu súdu 24. 7. 2001, sťažovateľ žiadal vydať zadržané víno v skladbe stolové červené v množstve 17 685 litrov a biele stolové v množstve 83 468 litrov alebo finančne kompenzovať zadržané víno v celkovom množstve 101 153 litrov vína, zaplatiť finančnú čiastku 3.034.590,- Sk.

Podaním zo dňa 7. 9. 2001, došlým tunajšiemu súdu 21. 9. 2001 sťažovateľka žiadala vydať 17 685 litrov červeného vína, 83 468 litrov stolového vína ako i hnutelnosti a to plničku, ...

Prvý úkon vo veci som vykonala 23. 3. 2001, kedy som žiadala Slovenskú advokátsku komoru o oznámenie sídla právneho zástupcu navrhovateľky, nakoľko na sídle uvedenom v návrhu zásielky nepreberal.

Dňa 15. 5. 2001 mi Slovenská advokátska komora oznámila sídlo právneho zástupcu navrhovateľky a už 21. 5. 2001 som vyzvala právneho zástupcu na špecifikáciu ocenenia vína, ktoré má byť vydané. Na základe tejto mojej výzvy dňa 24. 7. 2001 právny zástupca navrhovateľky zaslal súdu podanie s označením: predloženie dôkazných listín na výzvu súdu – zmena petitu žaloby.

Dňa 14. 9. 2001 právny zástupca navrhovateľky súdu oznámil vypovedanie plnej moci a do spisu bolo založené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľky JUDr. J. I., advokátom, N. Z., ktorý podaním zo dňa 21. 9. 2001 zaslal súdu návrh vo veci samej, kedy žiadal vydať navrhovateľke 17 685 litrov stolového červeného vína...

Výzvou zo dňa 1. 10. 2001 som žiadala právneho zástupcu navrhovateľky o zaslanie živnostenských listov účastníkov konania. Tieto boli súdu doručené dňa 22. 10. 2001.

Vzhľadom ku skutočnosti, že v predmetnej veci na strane navrhovateľa ako i odporcu išlo o podnikateľov s predmetom podnikania výroba a predaj vinárskych výrobkov, som vec postúpila Krajskému súdu v Bratislave z dôvodu vecnej nepríslušnosti v zmysle § 104 ods. 2 O. s. p. účinného v čase postúpenia veci.

Vec bola predložená Krajskému súdu v Bratislave dňa 21. 12. 2001. Dňa 25. 10. 2002 Krajský súd v Bratislave predložil spis v zmysle § 105 ods. 3 O. s. p. najvyššiemu súdu SR z dôvodu nesúhlasu s postúpením veci Okresného súdu v Pezinku Krajskému súdu v Bratislave s odôvodnením, že nejde o spor na prejednanie a rozhodnutie, ktorého by bola daná vecná príslušnosť Krajského súdu podľa § 9 ods. 3 a 4 O. s. p. a podľa § 36b O. s. p.

Spis bol predložený Najvyššiemu súdu SR dňa 7. 11. 2002. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 26. 3. 2003 rozhodol, že príslušným na konanie je Okresný súd v Pezinku s odôvodnením, že predmetom konania nie je peňažná čiastka, ale vydanie veci ako i z dôvodu, že by sa veci, ktorých vydanie navrhovateľka žiada, dostali k odporcovi v súvislosti s jeho podnikateľskou činnosťou. Spis bol predložený Krajskému súdu dňa 11. 4. 2003 a dňa 15. 4. 2003 bola daná úprava Krajským súdom v Bratislave na zaslanie uznesenia Najvyššieho súdu SR č. k. Ndob 661/02/98 zo dňa 26. 3. 2003 účastníkom konania. Spis bol tunajšiemu súdu predložený dňa 18. 6. 2003...

Úpravou zo dňa 8. 9. 2003 som dala návrh doručiť na písomné vyjadrenie odporcovi v lehote 30 dní, ktorého vyjadrenie súdu bolo doručené dňa 2. 10. 2003 spolu so splnomocnením na zastupovanie odporcu JUDr. J. H., advokátom so sídlom B.

Dňa 12. 11. 2003 som predložila spis vyššiemu súdnemu úradníkovi na ďalšie úpravy a konanie.“

K opodstatnenosti prijatej sťažnosti ďalej konštatovala, že podľa vyjadrenia predsedníčky krajského súdu JUDr. Š. sp. zn. Spr. 2351/03 z 28. januára 2004 „... je zrejmé, že sťažnosť sťažovateľky je čiastočne dôvodná. Krajský súd predložil vec Najvyššiemu súdu SR, aby rozhodol negatívny kompetenčný konflikt. Predloženie spisu po takmer jedenástich mesiacoch bolo spôsobené zvýšeným nápadom obchodných vecí na Krajskom súde v Bratislave, kedy sudcovia nemohli priebežný nápad veci vybavovať plynulo. Najvyšší súd SR vo svojom uznesení zo dňa 26. 3. 2003 sp. zn. Ndob 661/02-98 konštatoval, že vecne príslušným súdom je Okresný súd v Pezinku. Zároveň vo svojom vyjadrení konštatovala,

že od vrátenia veci dňa 5. 6. 2003 Okresnému súdu v Pezinku tento plynulo a bez prieťahov konal. Za uvedený objektívny prieťah v konaní sp. zn. 34 Cb 113/01 sa v mene štátnej správy Krajského súdu dodatočne ospravedlnila.

Po preštudovaní spisového materiálu a prehľadu jednotlivých úprav v spise mám za to, že v predmetnej veci som ako zákonná sudkyňa nespôsobilá prieťahy v súdnom konaní“.

Sťažovateľka sa k vyjadreniu okresného súdu vyjadrila podaním jej právneho zástupcu doručeným ústavnému súdu 6. apríla 2004, v ktorom uvádza: „... Výslovne zdôrazňujem, že trvám i naďalej na sťažnosti, ktorú som podala na Ústavný súd prostredníctvom advokáta.

Je len pochopiteľné, že zákonná sudkyňa sa obhajuje a domnieva sa, že nespôsobilá žiadne prieťahy v konaní. Ak by to však bola pravda, potom by bolo bežné, dokonca zákonné niekoľko ročné nezačatie konania na súdoch v takýchto sporových veciach. Opak je však pravdou. Konaním súdov, resp. ich nekonaním, mi bola spôsobená vážna majetková ujma, ktorá ohrozuje moju existenciu. Musela som prestať podnikáť, nie som v stave zaplatiť spotrebnú daň, je na mňa uvalená exekúcia a som nezamestnaná. Ak by súdy boli riadne postupovali v zmysle zákona, určite by som sa nebola dostala do takejto situácie.“

Rovnaké informácie ako podala zákonná sudkyňa o postupe okresného súdu získal aj ústavný súd preštudovaním jeho spisu sp. zn. 27 Cb 58/03.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods.1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V týchto veciach ústavný súd totiž prihliada aj na účel základného práva zaručeného uvedeným článkom (I. ÚS 27/02).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania pred okresným súdom bol sťažovateľkou uplatnený nárok na vydanie vecí podľa § 126 OZ. Dodatočne bola žaloba doplnená a žalobný návrh bol upravený alternatívne tak, že petit žaloby znel na vydanie vecí alebo zaplatenie peňažnej sumy. Takéto konanie nie je právne zložité. Právna úprava je obsiahnutá v Občianskom zákonníku, pričom aj metodika postupu súdov v takýchto veciach je ustálená a podporená stabilizovanou judikatúrou. Žaloby takéhoto typu tvoria stálu súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto ich nemožno považovať z právneho hľadiska za zložité. V konaní o vydanie vecí nemožno hovoriť ani o faktickej zložitosti vecí.

2. Pri vyhodnocovaní podľa kritéria „správanie účastníka súdneho konania“ v preskúmvanej veci ústavný súd nezistil také závažné skutočnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené v neprospech sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov malo dôjsť v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Len v nepodstatnej miere mohlo ovplyvniť plynulý postup okresného súdu to, že sťažovateľka dodatočne menila petit žaloby.

3. Použitím tretieho kritéria ústavný súd zisťoval, či nedošlo k zbytočným priet'ahom v posudzovanom konaní samotným postupom okresného súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti zistil, že žaloba sťažovateľky o vydanie vecí bola okresnému súdu doručená 27. septembra 2000. Okresný súd prípisom z 28. novembra 2000 vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na predloženie špecifikácie ocenenia vína, ktorého vydania sa domáhala. Tento prípis bol 4. decembra 2000 vrátený okresnému súdu späť ako nedoručený s odôvodnením „adresát na uvedenej adrese neznámy“.

Okresný súd prípisom z 19. apríla 2001 zisťoval v Slovenskej advokátskej komore sídlo právneho zástupcu sťažovateľky, pretože prvú výzvu sa mu na jeho známej adrese nepodarilo doručiť. Slovenská advokátska komora listom z 15. mája 2001 oznámila okresnému súdu sídlo advokáta a už 21. mája 2001 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na opätovnú špecifikáciu ocenenia vína, ktoré malo byť vydané.

Na základe tejto výzvy mu právny zástupca sťažovateľky 24. júla 2001 osobne doručil podanie s označením „Predloženie dôkazných listín na výzvu súdu - zmena petitu žaloby“. Jeho obsahom bolo upresnenie množstva vína, ktoré žiadala sťažovateľka vydať, a taktiež bol zmenený petit žaloby, a to alternatívne v tom zmysle, aby odporca vydal označené veci alebo zaplatil požadovanú peňažnú sumu.

Výzvou z 1. októbra 2001 okresný súd žiadal právneho zástupcu sťažovateľky o predloženie živnostenských oprávnení účastníkov konania. Tieto boli okresnému súdu doručené 22. októbra 2001.

S poukazom na § 9 ods. 3 písm. a) OSP (účinného v čase postúpenia veci) okresný súd oznámil účastníkom konania upovedomením z 9. novembra 2001, že spis sp. zn. 6 Cb 160/00 (v súčasnosti vedený pod sp. zn. 27 Cb 58/03) bol postúpený krajskému súdu z dôvodu vecnej nepríslušnosti, a to vzhľadom na dôvody uvádzané zákonnou sudkyňou vo vyjadrení k sťažnosti spočívajúce v tom, že na strane odporcu aj sťažovateľky išlo o podnikateľské subjekty a suma požadovaná sťažovateľkou (ako druhá alternatíva petitu) prevyšovala 1 000 000 Sk.

Vec bola predložená krajskému súdu 21. decembra 2001. Dňa 25. októbra 2002 (t. j. po viac ako 10 mesiacoch od postúpenia veci okresným súdom) krajský súd predložil spis v zmysle § 105 ods. 3 OSP Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z dôvodu nesúhlasu s postúpením veci. Toto časové obdobie v trvaní od 21. decembra 2001 do 25. októbra 2002 ústavný súd kvalifikuje ako zbytočný prierah v konaní, ale na strane krajského súdu (kde vec bola v tom čase predmetom konania a rozhodovania), nemožno ho teda pripísať na ťarchu okresného súdu. Postup krajského súdu sťažovateľka vo svojej sťažnosti z 12. júna 2003 ale nenamietala a ako účastníka konania, proti ktorému jej sťažnosť smeruje, označila iba okresný súd. Postup okresného súdu v napadnutom konaní do predloženia veci krajskému súdu hodnotí ústavný súd ako vcelku kontinuálny, preto jeho konanie do uvedeného momentu možno označiť ako bezprierahové.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. Ndob 661/02 z 26. marca 2003 rozhodol, že na konanie je príslušný okresný súd, čo odôvodnil tým, že z obsahu spisu nevyplýva, že veci, o vydanie ktorých sťažovateľka žiadala, sa dostali k odporcovi v súvislosti s jeho podnikateľskou činnosťou a predmetom konania nie je peňažná čiastka, ale vydanie veci.

Spis bol 13. apríla 2003 predložený krajskému súdu, ktorý úpravou z 15. apríla 2003 dal pokyn na doručenie vyššie uvedeného uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania. Stalo sa tak 28. apríla 2003 u sťažovateľky a 9. mája 2003 u odporcu. Krajský súd prípisom z 5. júna 2003 dal súdny spis predložiť okresnému súdu, ktorému bol doručený 18. júna 2003.

Z uvedeného vyplýva, že v období od 21. decembra 2001 do 18. júna 2003, t. j. takmer osemnásť mesiacov, bol predmetný spis na krajskom súde a na najvyššom súde.

Výzvou okresného súdu z 24. septembra 2003 bol odporca požiadaný o písomné vyjadrenie k návrhu, ktoré mu bolo doručené spolu so splnomocnením pre advokáta 2. októbra 2003. Zákonná sudkyňa dala pokynom z 12. novembra 2003 spis predložiť vyššiemu súdnemu úradníkovi na ďalšie úpravy a konanie.

Od toho času okresný súd vo veci nekonal, pretože súdny spis bol zapožičaný od 20. januára 2004 krajskému súdu (na jeho vyžiadanie), aby sa predseda krajského súdu mohol kvalifikovane vyjadriť k sťažnosti sťažovateľky postúpenej mu ministerstvom spravodlivosti. Dňa 9. marca 2004 bol dotknutý spis predložený ústavnému súdu.

Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v určitých etapách napadnutého konania síce vykazoval kratšie obdobia nečinnosti, ktoré podľa jeho názoru mohli len v nie významnej miere ovplyvniť doterajšiu celkovú dĺžku konania. Nešlo teda o také prieťahy, ktoré by svojou kvalitou smerovali k označeniu „zbytočné“.

V nadväznosti na tento záver hodnotí ústavný súd uvedené krátkodobé obdobia nečinnosti okresného súdu ako také, ktoré nereprezentujú potrebnú mieru, ktorá

by vzhľadom na svoju intenzitu zasiahla do práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prietáhov, a na základe toho rozhodol, že jej právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v označenom konaní porušené nebolo.

Ústavný súd poznamenáva, že nevyhodnocoval prípadné porušovanie základného práva sťažovateľky postupom krajského súdu, resp. najvyššieho súdu, a to z toho dôvodu, že je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom, a sťažovateľka, ako už bolo vyššie poznamenané, zbytočné prietahy v konaní pred krajským súdom a najvyšším súdom nenamietala. Konanie pred ústavným súdom je navyše ovládané princípom dispozitívnosti, ktorý vylučuje, aby ústavný súd zapájal do konania o sťažnosti iný všeobecný súd bez výslovného návrhu sťažovateľa.

Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov žiadala ústavný súd, aby rozhodnutím prikázal okresnému súdu pokračovať „*vo vecnom vybavovaní veci bez ďalších prietáhov*“ a priznal jej primerané finančné zadost'učinenie vo výške 150 000 Sk.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov. V zmysle ods. 4 citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho práva alebo slobody boli porušené, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Z toho vyplýva, že výrok o prikázaní okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia sú viazané na vyhovenie sťažnosti. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že označené základné právo porušené nebolo, nemohol prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov ani priznať sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že ich úhradu neúspešnej sťažovateľke nepriznal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2004